

Vrouwen, gender en klimaat

Bijdrage van de Vrouwenraad aan de 66ste zitting van de VN
Commissie Status van de Vrouw

Inhoud

Vrouwen, gender en klimaat.....	3
Inleiding.....	3
Aanbevelingen	4
I. Mensenrechten	4
II. Een genderbewust en rechtvaardig klimaatbeleid	5
III. Belangen, participatie en empowerment van vrouwen	6
IV. Gelijke toegang tot financiële middelen en genderbudgeting.....	7
V. Arbeid herdefiniëren, herwaarderen en reorganiseren	7
VI. Klimaat, onveiligheid en gewapende conflicten	8
VII. Klimaatmigratie, rampenbestrijding en humanitaire hulp	8
VIII. Gendermainstreaming.....	9
IX. Onderzoek, kennis, data en indicatoren	9

Vrouwen, gender en klimaat

Inleiding

De klimaatopwarming en de daarmee gepaard gaande crisissen manifesteren zich wereldwijd steeds sterker. Niet alle regio's en niet alle mensen worden er in dezelfde mate door getroffen. De gevolgen verschillen naargelang regio, leeftijd, klasse, inkomen, beroep, sekse, validiteit, ... en genderongelijkheid. De impact van de klimaatverandering is niet genderneutraal. Vrouwen worden disproportioneel getroffen door de gevolgen van de klimaatcrisis. Dit hangt samen met maatschappelijke ongelijkheid: beperkte rechten, kansen en vrijheden van vrouwen.

Uit onderzoek ¹ weten we bijvoorbeeld dat significant meer vrouwen dan mannen sterven door natuurrampen en dat dit verschil hoofdzakelijk te verklaren is door genderongelijkheid: de verschillende maatschappelijke positie, normen, rollen en rechten van mannen en vrouwen in de samenleving. Er bleek ook een direct verband tussen de mate van ongelijkheid en de sterftekloof. Hoe groter de sociaaleconomische ongelijkheid, hoe groter de sterftekloof en hoe kleiner de sociaaleconomische ongelijkheid, hoe geringer het sterfteverschil tussen vrouwen en mannen bij natuurrampen.

Genderongelijkheid en de bestaande machtsverdeling en machtsdynamiek tussen de seksen vergroten de kwetsbaarheid van vrouwen voor de gevolgen van de klimaatverstoringen en beperken hun actiemogelijkheden tot mitigatie en adaptatie. ² Tegelijk is vastgesteld dat de klimaatverandering bestaande ongelijkheden, zoals genderongelijkheid, versterkt.

Natuurrampen versterken de bestaande ongelijke arbeidsverdeling en ongelijke kansen tussen de seksen. In vele landen zijn vrouwen en meisjes verantwoordelijk voor de voorziening van energie, water en voeding voor het gezin. Taken die als gevolg van natuurrampen zoals overstroming, verwoestijning, enz. meer tijd vergen, zwaarder, risicovoller of zelfs onhaalbaar worden. Hierdoor verzwakt hun onbetaalde arbeidslast en hebben ze geen of minder kansen op onderwijs, deelname aan betaalde arbeid, inkomen, sociale bescherming.

Daar komt bij dat vrouwen dikwijls uitgesloten zijn van macht, overleg en besluitvorming. Een ongelijkheid die zich op alle niveaus – van het lokale tot wereldwijd – manifesteert. Hierdoor ontbreekt hun perspectief op de kwestie en hebben ze minder of weinig tot geen toegang tot middelen en budgetten die beschikbaar worden gesteld om de klimaatcrisis tegen te gaan. Kortom, een genderrechtvaardige klimaattransitie dringt zich op.

Deze realiteit is nog niet volledig ingebed in onderzoeken, beleidsdebatten en programma's om de klimaatopwarming te temperen. Vele analyses en beleidsresponsen zijn genderblind: ze houden geen rekening met ongelijkheid en verschillen in de maatschappelijke positie van

---

¹ Eric Neumayera and Thomas Plümpert, [The Gendered Nature of Natural Disasters: The Impact of Catastrophic Events on the Gender Gap in Life Expectancy, 1981-2002](#), published in: *Annals of the American Association of Geographers*, 97 (3), 2007, pp. 551-566.

² Mitigatie: matigen, verzachten, verminderen; kan bijvoorbeeld verwijzen naar maatregelen om de opwarming van de atmosfeer te beperken (klimaatmitigatie). Adaptatie: aanpassingen om de kwetsbaarheid/nadelige gevolgen voor klimaatverandering te ondervangen of om nieuwe kansen die erdoor geboden worden te benutten.

vrouwen en mannen. Een positie die het vermogen van mensen sterk beïnvloedt om keuzes te maken en om te ageren en reageren op de levensomstandigheden en op de klimaatcrisis.

Deze genderblindheid bestendigt de ongelijkheid tussen vrouwen en mannen en voegt ook een nieuwe dimensie toe aan de ongelijkheid: ongelijkheid in het vermogen tot adaptatie en mitigatie in relatie tot de klimaatcrisis. Dit geldt voor vrouwen en mannen als individu én voor de gemeenschappen waarvan ze deel uitmaken, als geheel.

Vrouwen zijn echter niet alleen extra kwetsbaar en slachtoffer. Ze zijn ook krachtige actoren voor verandering die een leidende rol kunnen hebben in de strijd tegen de klimaatopwarming. In Afrika hebben vrouwen bijvoorbeeld een cruciale rol in de strijd tegen armoede, ondervoeding en honger op het platteland. Zij zijn de ruggengraat van gezinnen en gemeenschappen en van de plattelandseconomieën, met een belangrijke rol in de voedselproductie, voedselverwerking en voedselverkoop en voor de gezonde voeding van de gezinnen. Gendergelijkheid en empowerment van vrouwen is echter nodig voor de transitie van het landbouwsysteem.³

Duurzame maatschappelijke ontwikkeling en een klimaatveilige wereld vereisen gendergelijkheid en empowerment van alle vrouwen. Sociaaleconomische gelijkheid, gelijke rechten, vrijheden, kansen en empowerment zouden bijgevolg een centrale plaats moeten krijgen in alle klimaatgebonden mitigatie- en adaptatiestrategieën; en waarbij rekening gehouden wordt met intersectionele factoren die personen of groepen meer kwetsbaar maken voor de gevolgen van de klimaatcrisis en/of meer beperken in hun handelingsvermogen.

Een genderrechtvaardige transitie is een must voor het opvangen en counteren van de opwarming van de aarde en de daarmee samenhangende crisissen, voor het behoud van 'het goede leven' en voor het overleven van de mensheid. Een genderbewust en rechtvaardig klimaatbeleid zal de structurele ongelijkheden tussen vrouwen en mannen aanpakken en zal daarbij rekening houden met de intersectionele aspecten van de klimaat- en omgevingscrisis die mensen extra kwetsbaar maakt of hun actiemogelijkheden beperkt, zodat niemand achtergelaten wordt.

Reorganisatie van de arbeidsmarkt, van productie en consumptie, herverdeling van macht, budgetten en middelen, gelijke toegang tot besluitvorming en respect voor de draagkracht van de planeet zijn noodzakelijk en dringend, willen we deze crisis een halt toeroepen zonder daarbij iemand achter te laten. Een opwarming van maximaal 1,5 C°, extra financiering voor ontwikkelingslanden – erover wakend dat dit geen extra belasting inhoudt voor de meest kwetsbaren in alle landen – en een sociaalrechtvaardig economisch model zoals de Donuteconomie⁴ moeten hierbij het baken zijn.

Aanbevelingen

I. Mensenrechten

Verzeker dat alle klimaatbeleid mee uitvoering geeft aan de mensenrechten, waaronder de bepalingen van het Verdrag tot uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (CEDAW, 1979), aan het internationaal milieurecht en aan belangrijke politieke engagementen zoals Agenda 2030, de aanbevelingen van de Vierde Wereldvrouwenconferentie (Peking actieplatform, 1995) en de Vrouwen, Vrede en Veiligheidsagenda.⁵

---

³ FAO and AUC, [Leaving no one behind: A Regional Outlook on Gender and Agri-food Systems](#), (2020).

⁴ Dit [model](#) werd ontwikkeld door Kate Raworth en beschreven in o.m. haar boek *Donuteconomie: In zeven stappen naar een economie voor de 21e eeuw*, Random House Business Books (oorspronkelijk); Nieuw Amsterdam (Nederland), 2017.

⁵ Dit beleidskader gaat over de uitvoering van de besluiten van de VN-Veilighedsraad over vrouwen, oorlog en vrede, gestart met de aanvaarding van Resolutie 1325. Zie (o.m.) <https://www.peacewomen.org/why-WPS>

Bescherm en versterk mensenrechten van vrouwen door middel van financiering en andere ondersteuning voor vrouwenrechtenorganisaties; deze steun moet structureel en flexibel zijn, beantwoorden aan de behoeften van deze organisaties en hen kansen geven om partnerschappen te verbreden en om deel te nemen aan overleg, besluitvorming en programma's over klimaat-, milieu en duurzame ontwikkeling.

Investeer in een versterkt multilateraal beleid dat gelijk genot van de mensenrechten en ecologische rechtvaardigheid hoog in het vaandel voert en dat alle partijen aanzet om het internationaal recht volledig na te leven, met oog voor extra ondersteuning van achtergestelde 'volkeren', landen, regio's.

II. Een genderbewust en rechtvaardig klimaatbeleid

Neem wettelijke, financiële en andere beleidsondersteunende maatregelen om te verzekeren dat voorgestelde oplossingen voor de klimaatcrisis vrouwen empoweren, door bestaande achterstanden weg te werken en door geen nieuwe vormen van uitsluiting en genderongelijkheid genereren, m.n. door:

- ✓ in alle klimaatbeleid een **gendergelijkheidsperspectief** te integreren en rekening te houden met de ongelijke positie (rechten, kansen, middelen, macht,...) van vrouwen en mannen op niveau van de huishouding en in de samenleving en met intersectionele factoren die mensen extra kwetsbaar maken en/of beperken in hun actiemogelijkheden;
- ✓ deze ongelijkheden aan te pakken via **transities in de machtsverhoudingen**, de **sociale en culturele normeringen**, de vigerende **economische waarden en modellen** en in de **middelen** waarover mensen, individueel en als groep, kunnen beschikken, waaronder:
  - opheffen van systemische oorzaken van ongelijkheid tussen vrouwen en mannen en van factoren van achterstelling, discriminatie of uitsluiting zoals seksisme, racisme, discriminatie, ongelijke macht, ongelijke verdeling en ongelijke waardering van arbeid;
  - voeren van een structureel participatief beleid (50-50), met oog voor de evenredige vertegenwoordiging van diverse groepen en voor bottom-up keuzes;
  - alle vrouwen adequate en gelijke toegang verzekeren tot sociale bescherming en tot goederen/diensten zoals water, energie, inkomen, degelijke voeding, adequaat wonen..., m.i.v. financiële en andere steun inzake mitigatie en adaptatie;
  - voldoende, adequate, betaalbare en voor iedereen toegankelijke publieke diensten voorzien zoals onderwijs, opleiding, kinderopvang, ouderenzorg en diensten op vlak van gezondheid, m.i.v. seksuele en reproductieve gezondheid en rechten;
  - versterkt inzetten op het voorkomen en stoppen van alle vormen van geweld op vrouwen, m.i.v. intrafamiliaal geweld, seksisme, racisme, geweld in de openbare ruimte, geweld op vluchtelingen, seksueel geweld en oorlogsgeweld;
  - afbouw van de ontwikkeling, productie en handel in wapens en stevige herbestemming van militaire uitgaven ten gunste van onderzoek, programma's en beleid die de transitie naar een duurzaam maatschappijmodel (economisch, ecologisch, sociaal) verzekeren.

Richt een nationaal **contactpunt voor gender en klimaat** op,⁶ bij voorkeur door de bevoegdheden en middelen van bestaande instellingen voor gelijkheid tussen vrouwen en mannen uit te breiden; en met als opdracht (o.m.):

- ✓ kennis over de genderdimensies van de klimaatkwestie verdiepen en bekend maken;
- ✓ aandacht voor gender en empowerment in klimaatonderhandelingen en het klimaatbeleid stimuleren en op de beleidsagenda('s) zetten;

---

⁶ UNFCC [besluit 21/CP.22](#) over gender en klimaat.

- ✓ het beleid monitoren en evalueren, m.i.v. het bewaken van de correcte uitvoering van de UNFCCC besluiten inzake gender, empowerment van vrouwen en klimaat;⁷
- ✓ vrouwenorganisaties stimuleren, steunen en empoweren om kennis over gender en klimaat op te bouwen en samenwerking met deze organisaties bevorderen.
- ✓ de capaciteitsontwikkeling voor een genderrechtvaardig klimaatbeleid ondersteunen, o.m. door de ontwikkeling van instrumenten en richtlijnen en de bekendmaking van geleerde lessen en van voorbeelden van goed en effectief beleid.
- ✓ bijdragen tot de opname van gendergelijkheid in nationale klimaatactieplannen.

III. Belangen, participatie en empowerment van vrouwen

Verzekeren dat de behoeften en prioriteiten van vrouwen gelijk meegenomen worden in klimaatstrategieën (op alle beleidsniveaus) door 'ruimte' en voorwaarden te scheppen voor de **verzekerde belangenvertegenwoordiging** en volwaardige deelname van vrouwen aan besluitvorming,⁸ adviesraden en andere processen en overleg i.v.m. het klimaatbeleid (alle fasen), en voor een evenredige verdeling van de middelen⁹ waaronder: **quota** voor participatie aan de besluitvorming én criteria en streefcijfers voor de verdeling van middelen en budgetten. Neem ook maatregelen om de inbreng van 'gender en transitie'-expertise te verzekeren.

Ijver voor **streefdoelen en tijdslijnen** m.b.t. genderrechtvaardige participatie, investeringen en budgetten voor private instellingen/organisaties die een belangrijke rol hebben (of zouden moeten hebben) m.b.t. het klimaatbeleid, m.i.v. banken, nutsbedrijven voor energie en watervoorziening en economische raden, multinationals, grote beursgenoteerde bedrijven.

Neem op basis van empirisch onderzoek en in overleg met de direct betrokkenen maatregelen die de **veerkracht en het handelingsvermogen** van vrouwen versterken, o.m. door vrouwen en vrouwenorganisaties toegang tot informatie, overleg, besluitvorming en middelen, m.i.v. financiële middelen, te verschaffen.

Ondersteun de participatie en belangenverdediging van de rechten van vrouwen door het faciliteren van 'lokaal' **voorbereidend overleg en capaciteitsopbouw** i.v.m. het klimaat, o.m. door middel van tijdige en toegankelijke informatie, vormingen en steun voor netwerkvorming en voor 'gender en klimaat'-acties.

Steun vrouwenrechtenorganisaties om klimaat- en milieugebonden thema's te verkennen en te integreren in hun werking zodat ze zichzelf en anderen hierover kunnen informeren, sensibiliseren en zo bijdragen tot de transitie naar een duurzame samenleving en tot de adequaatheid en effectiviteit van de beleidsvoorbereidende analyse en de beleidsaanpak.

Stimuleer de ontwikkeling van **genderbewuste technologische oplossingen** om de klimaatopwarming te temperen en de veerkracht om dit te ondervangen op te voeren zoals toegang tot adequate, betaalbare en niet-vervuilende energie, mobiliteit... o.m. door participatie en leiderschap van vrouwen/meisjes in STEM -studierichtingen, -onderzoek, -ontwikkelingen en -sectoren te bevorderen, m.i.v. steun voor capaciteitsopbouw en gelijke toegang tot kredieten voor (startende) ondernemingen van vrouwen en voor projecten/producten die de (onbetaalde) arbeidsbelasting van vrouwen verlichten.

⁷ O.m. UNFCCC besluit 23/CP.18 (gendersamenstelling delegaties), 1/CP.21 (klimaatakkoord van Parijs), 21/CP.22 (gender en klimaatverandering), 3/CP.23 (opstellen gender actieplan), 3/CP.25 (versterkt werkprogramma van Lima en genderactieplan).

⁸ Neem hiertoe het quotum van 40% (COP 17, Durban, 2011) over voor beleidsniveaus, overleg- en adviesorganen en instellingen die betrokken zijn bij het klimaatbeleid, m.i.v. financiële instellingen en donoroverleg.

⁹ Vrouwen hebben weinig tot geen toegang tot financiële middelen die beschikbaar zijn in de context van klimaatprogramma's. Het VN ontwikkelingsprogramma berekende dat slechts 0,01 % van de wereldwijd beschikbare financiering projecten ondersteunt die zowel klimaatverandering als vrouwenrechten aanpakken. UNDP Policy Brief 5, [Gender and climate finance](#), (2016).

IV. Gelijke toegang tot financiële middelen en genderbudgeting

Neem maatregelen om te verzekeren dat alle **klimaatfinancieringsfondsen en mechanismen** (privé én overheid) bijdragen tot een genderbewuste en rechtvaardige transitie en afgestemd zijn op de noden van de **lokale gemeenschappen**, met als doel hun veerkracht versterken, gendergelijkheid bevorderen en inclusie verzekeren, o.m. door aandacht te hebben voor de participatie van de meest kwetsbare personen/groepen.

Neem maatregelen die garanderen dat '**lokale' vrouwen en vrouwenorganisaties** directe en **gelijke toegang** hebben tot **besluitvorming** over de adequaatheid, bestemming en verdeling van de **middelen**, o.m. door:

- ✓ binnen alle financieringsfondsen en -mechanismen een set van genderbewuste criteria aan te nemen, vergezeld van indicatoren voor monitoring, evaluatie en bijsturing;
- ✓ bureaucratische vereisten die de toegang van lokale vrouwen en vrouwenorganisaties verhinderen af te bouwen, waaronder: een verlaging van het minimumbedrag voor financiering en de afschaffing van de eis van private cofinanciering;
- ✓ de doelstellingen af te stemmen op de behoeften en prioriteiten van lokale stakeholders, waaronder vrouwen en vrouwenorganisaties;
- ✓ een minimum-quotum voor gerichte financiering van kleinschalige projecten van vrouwen en vrouwenorganisaties te voorzien;
- ✓ specifieke maatregelen te treffen die de toegang van arme mensen tot steun verzekeren;
- ✓ het delen van kennis, capaciteitsopbouw en het verschaffen van tijdige en toegankelijke informatie aan lokale stakeholders, waaronder vrouwen en vrouwenorganisaties.

Deel met alle betrokken actoren (overheid en privé) kennis en ervaringen over de integratie van een gendergelijkheidsperspectief in budgetten, investeringen en begrotingen en ondersteun **capaciteitsontwikkeling** m.b.t. **genderbudgeting** op vlak van klimaatbeleid, met als doel de ontwikkeling en aannahme van genderrechtvaardige plannen, strategieën en acties.

V. Arbeid herdefiniëren, herwaarderen en reorganiseren

Maak werk van een feministische fossielvrije samenleving d.m.v. voldoende, geschikte en voor iedereen toegankelijke **publieke diensten**, een **billijke transitie** (reorganisatie, herverdeling en herwaardering) van betaalde en onbetaalde **arbeid** en van de arbeidsmarkt en de ontwikkeling van het model van de donuteconomie ¹⁰

Dit vereist o.m. een verschuiving:

- ✓ van productie en tewerkstelling in CO2 vervuilende industrieën en sectoren naar waardig werk in duurzame productie en industrieën die functioneren op basis van hernieuwbare energie, circulair gebruik van materialen, natuurbehoud en mensenrechten;
- ✓ van een economisch model gebaseerd op uitputting van de aarde en sociale onrecht naar een donut economie;
- ✓ in de organisatie en waardering van de arbeid, van een op groei en winst gericht model naar een op de (menselijke) behoeften en ecologische evenwichten gericht model, waarbij zorg ¹¹ centraal staat en maatschappelijk opgewaarderd wordt;
- ✓ in de tijdsbesteding 'betaalde arbeid, onbetaalde arbeid, zorg en ontspanning' d.m.v. een voor iedereen toegankelijke collectieve arbeidsduurvermindering (30-uren week) zodat meer ruimte en tijd overblijft voor het gezin, voor spel met de kinderen, voor omgang met vrienden, voor ontspanning, voor inzet in de gemeenschap, zorg voor natuurbehoud...

¹⁰ Zie hierover [Kate Raworth](#) en ook het [Paarse Pact](#) en de [flyer Paarse Pact](#) op de website van de Vrouwenraad.

¹¹ Zelfzorg, zorg voor het gezin, zorg voor de gemeenschap, zorg voor de natuur, de omgeving en de planeet.

- ✓ in de verdeling van betaalde en onbetaalde arbeid tussen vrouwen en mannen, werklozen en werkenden, ouderen en jongeren;
- ✓ in de definiëring van de begrippen arbeid (productief/reproductief) en waardig werk, vanuit het perspectief van de zorgzame samenleving;
- ✓ in investeringen in zorg en in waardig werk, met oog op het opwaarderen en bevorderen van o.m. zorg voor het individu, de gemeenschap, de natuur en op het afbouwen van arbeid die schadelijk is voor de mens, de natuur of de aarde als geheel.
- ✓ in de werkbelasting van vrouwen door aanvullend bij de structurele ingrepen op vlak van arbeid en de arbeidsmarkt, versterkt in te zetten op een gelijke verdeling van onbetaalde arbeid tussen vrouwen en mannen en op alle zorgverloven, inclusief het moederschapsverlof zonder verlies van loon.

VI. Klimaat, onveiligheid en gewapende conflicten

Integreer milieu- en klimaatgebonden veiligheidsrisico's in de Vrouwen, Vrede en Veiligheidsagenda, o.m. door **indicatoren** over klimaatverandering en andere milieugebonden risico's voor sociale onveiligheid en gewapende conflicten toe te voegen aan de indicatoren voor de monitoring van de uitvoering van de Vrouwen, Vrede en Veiligheidsagenda, door projecten voor natuurbehoud of natuurherstel op te nemen in programma's voor ontwapening, demobilisatie en re-integratie van voormalige strijders en vluchtelingen/ontheemden... . conflicten.

Benut anderzijds de kansen die interventies op vlak van klimaatveiligheid, duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen en/of toegang tot duurzame energie bieden om vrouwen te empoweren (economisch, politiek, sociaal) en om mee uitvoering te geven aan de Vrouwen, Vrede en Veiligheidsagenda.

Hou in alle beleid inzake (gewapende) conflictbeheersing rekening met de onderlinge en elkaar versterkende **verbanden tussen gender, klimaat en vrede**, met intersectionaliteit en met voor vrouwen en mannen verschillende impact en mogelijkheden in samenhang met de klimaatverandering (als individu en als lid van een huishouding en een gemeenschap).

Ga steeds uit van de ervaringen, visie en suggesties van lokale stakeholders en neem structurele maatregelen om de gelijke betrokkenheid van vrouwen en vrouwenorganisaties aan al deze processen te verzekeren, m.i.v. de toewijzing van middelen.

VII. Klimaatmigratie, rampenbestrijding en humanitaire hulp

Plaats het vraagstuk van **klimaatmigratie op de politieke agenda** en versterk de samenwerking inzake de bescherming van personen die door de klimaatcrisis ontheemd of op de vlucht zijn (of zullen zijn). Verken de haalbaarheid en verschillende opties zoals de invoering van een bepaling over klimaatmigratie in het Vluchtelingenverdrag (Genève, 1951) of als humanitair criterium voor bescherming; de aanneming van een specifiek verdrag over klimaatmigratie; de omzetting van het Global Compact for Migration in afdwingbare rechten, enz. Neem ook maatregelen die verzekeren dat het gendergelijkheidsperspectief volwaardig en structureel geïntegreerd wordt in deze ontwikkelingen en/of instrumenten.

Integreer een **gendergelijkheidsperspectief in alle vluchtelingen- en migratiebeleid** en neem maatregelen om te verzekeren dat vrouwen gelijke toegang hebben tot bescherming en tot aan vluchtelingen, migranten, ontheemden aangeboden diensten, m.i.v. diensten voor seksuele en reproductieve gezondheid en rechten die beantwoorden aan specifieke behoeften van vrouwen en meisjes.

Integreer een **gendergelijkheidsperspectief in alle rampenbestrijdingsbeleid** en in alle humanitaire beleid (analyse, programma, budgetten, monitoring, evaluatie), zodat deze

ondersteunend en empowerend werken, inclusief wat betreft seksuele en reproductieve gezondheid en rechten van vrouwen en meisjes. Geef uitvoering aan Agenda voor de mensheid en de beleidsengagementen van de Humanitaire Wereldtop (Turkije, 2016).¹²

VIII. Gendermainstreaming

Neem wetgevende en andere maatregelen om te verzekeren dat **systematisch rekening gehouden** wordt met **sekse en met de genderdimensie van de klimaatverandering** en het klimaatbeleid, waaronder de verzekerde aanwezigheid van genderexpertise in instellingen, adviesraden en overlegcomités die werken rond duurzame ontwikkeling en/of klimaatbeleid.

Voorzie **gendertrainingen** om de transitie naar een billijk klimaatbeleid te ondersteunen en sensibiliseer alle stakeholders (m/v/x) over het belang van de integratie een gendergelijkheidsperspectief in hun werk, zowel op niveau van de overheid als binnen onderzoeksinstellingen en private bedrijven.

Integreer een **genderperspectief in adaptatie- en mitigatiestrategieën en plannen** (ontwerp, uitvoering, monitoring, evaluatie en rapportage) met als doel respect voor de mensenrechten en gelijk genot van rechten en vrijheden en empowerment van vrouwen te verzekeren én vermijden dat nieuwe vormen van ongelijkheid gecreëerd worden. Hou hierbij rekening met intersectionele factoren ¹³ die bepaalde groepen extra kwetsbaar maken voor de gevolgen van de klimaatverandering en voorzie hiertoe voldoende en gepaste middelen.

Ondersteun en **implementeer de besluiten over sekse, gender en klimaat van het UNFCC** (o.m.): [23/CP.18](#) (samenstelling delegaties), [1/CP.21](#) (klimaatakkoord van Parijs), [21/CP.22](#) (gender en klimaatverandering), [3/CP.23](#) (opstellen genderactieplan), [3/CP.25](#) (versterkt werkprogramma van Lima en genderactieplan).

IX. Onderzoek, kennis, data en indicatoren

Versterk wereldwijd **kwalitatief en kwantitatief wetenschappelijk onderzoek**, kennis van feiten en inzichten in de impact en potentiële impact van de klimaatverandering en het klimaatbeleid voor vrouwen en mannen, met bijzonder aandacht voor:

- ✓ hiaten in de kennis, dataverzameling en storytelling over de diverse verbanden tussen gender en klimaat in alle landen;
- ✓ de systemische veranderingen die nodig zijn,
- ✓ intersectionele factoren zoals leeftijd, validiteit, inkomen, werk, bezit, klasse, status (alleenstaand/partner, verblijfsrecht, migratie), opleiding, woongebied, seksuele voorkeur, seksuele identiteit... die personen empoweren dan wel bijzonder kwetsbaar maken of onmachtig om de schokken van de klimaatopwarming te ondervangen;
- ✓ mogelijke oplossingen en voorbeelden van goede praktijken inzake de transitie naar een duurzame klimaatveilige samenleving.

Versterk de verzameling en publicatie van **opgedeelde data** naar sekse, leeftijd en andere daarmee kruisende relevante variabelen en ontwikkel **indicatoren** die **gender, milieu, klimaat, kwetsbaarheid en empowerment verbinden**, als leidraad voor het klimaatbeleid (uitvoering, monitoring en evaluatie). Deze data en indicatoren zouden voor alle landen en regio's beschikbaar moeten zijn en minstens moeten aansluiten bij:

- ✓ de besluiten van het UNFCC over sekse, gender en klimaat;

¹² Zie [Agenda voor de mensheid](#) en, [Commitments to action](#), World Humanitarian Summit, Turkey, 2016.

¹³ Waarbij vanuit genderperspectief rekening gehouden wordt met de wisselwerking van gender met andere factoren zoals leeftijd, etniciteit, validiteit, klasse, religie, gezondheid, verblijfstatus, opleiding, woongebied... of een combinatie hiervan. .

- ✓ de relevante algemene aanbevelingen van het CEDAW-comité; o.m. aanbeveling 37 over het verminderen van de risico's bij rampen in de context van de klimaatverandering;
- ✓ de aanbevelingen van de VN Commissie Status van de Vrouw (2022);
- ✓ de besluiten van de VN-Veiligheidsraad over de Vrouwen, Vrede en Veiligheid;
- ✓ de doelstellingen van Agenda 2030 en de SDG's;
- ✓ de New Urban Agenda (Habitat III) en de besluiten van de VN Habitat vergadering; o.m. over gendergelijkheid en veilige en duurzame steden;
- ✓ de aanbevelingen van de Vierde Wereldvrouwenconferentie (Peking Actieplatform).

Nederlandstalige Vrouwenraad, 10 december 2021.